

Fiskeläget Näset, Askums Socken, Sotenäs Härad

Hur kloakanläggningen kom till

Åren 1932 – 34 var för Bohusläns stenindustri mycket brydsamma år. Stenhuggerierna slog igen lite varstans på västkusten. Att få allmänna arbeten igång i tillräcklig utsträckning var inte så lätt. Statsbeställningen på smågatsten var långt ifrån tillräcklig och denna avbröts ju under sommarmånaderna. Svårigheten låg mest i att få fram förslag till arbeten, som fort kunde avgöras i vederbörliga instanser; vägförslag tar ju lätt rundlig tid, innan dessa blir klara i alla instanser.

En möjlighet att få ett arbete, som lätt och utan att behöva passera många instanser, var för fiskeläget Näsets vidkommande KLOAK, men kunde man räkna med att få detta utfört som nödhjälpsarbete? Så vitt man kände till, var detta inte prövat förut.

Vid ett tillfälle frågades riksdagsman Brännberg i Lysekil om saken. Han förordade ett försök och var mycket optimistisk om utgången.

Ett kostnadsförslag för dylikt arbete ställde sig dyrbart, vadan man inte vågat sätta igång härmed förrän man visste, om saken skulle gå igenom i Arbetslöshetskommissionen.

Man fick därför genom arbetslöshetskommittén i kommunen först göra förfrågan, om dylikt arbete skulle godkännas, när vederbörliga handlingar insändes. Svar kom mycket snart, att arbetet nog blir godkänt, om handlingar inkommer.

Nu först gick man till municipalstämman med ärendet. De upplysningar man inhämtat meddelades på stämman, ty ärendet måste gå genom denna, om det skulle gå att med statsbidrag få arbetet utfört. Här mötte saken i början rätt allmänt motstånd. Det var med knapp nöd man kunde få igenom ett anslag med återbetalningsskyldighet till en resa åt Stadsingenjör Lundgren i Lysekil till Näset för en förorientering, om han skulle kunna upprätta ett kostnadsförslag. Sedan det förklarats för stämman, att denna inte behövde betala ett enda öre i kostnaderna - dessa skulle fördelas på de fastigheter, som anslöt sig till kloaknätet så gick det att få låna pengar till kostnadsförslagets förundersökning, vilken belöpte sig till 25 kr och kostnadsförslaget till 150 kr. Detta senare belopp lånades icke av stämman.

Emellertid anmodades Stadsingenjör Lundgren att utarbeta kostnadsförslag och erforderliga ritningar. När detta blev färdigt, löd kostnaden på 30150 kr. Man lämnade sålunda upp dessa handlingar till Statens Arbetslöshetskommission med begäran att få 90 % av arbetskostnaderna samt högsta möjliga bidrag till övriga kostnader såsom material och arbetsledning. Samtidigt gick man in till landstingets finansavdelning med begäran om 5000 kr av de av tinget beviljade medlen för arbetslöshetens bekämpande. När omsider svaren anlände, erhöles från A.K. 90 % till alla arbetslöner och 50 % till arbetsmaterialier. Från landstinget erhöles de begärda 5000 kr.

När sålunda anslagen var säkrade, gällde det att kalkylera över vad kostnaderna skulle bli för de i nätet deltagande fastigheterna.

Kommittén räknade ut, att om alla blev med i nätet, som detta av Ingenjören inlagts på kartan, så skulle den enskilda fastigheten få betala 90 kr. Detta var ju ett pris, som ingen vågat hoppas på skulle stå sig. Det var sålunda inget annat att göra än att utlagda bindande teckningslistor, där de enskilda husägarna förband sig att ta emot kloklledning till husväggen under förutsättning att den enskildes utgifter härför icke översteg 90 kr per fastighet.

Tiderna var bekymmersamma för största delen, men man trodde ändå, att för ett dylikt ändamål skulle anbudet ha mottagits med glädje.. Men ingalunda blev det så. På många ställen blev det blankt nej. Man hade inte råd; man fick allt klara av de skulder man hade, innan man satte sig ut för flera. Andra menade, att det är en galenskap som Johansson hittat på igen. Samhället är nog skuldsatt ändå för hans påhitt. När teckningslistorna omsider hade passerat hos alla som tänktes bli med, så visade det sig, att endast västra delen var fulltecknad; denna linje kunde därmed anses tryggad.

Från de övriga trenne linjerna var endast ett fåtal, som hade tecknat sig, vadan någon byggnad inte var möjlig för dessa linjer. Det såg rätt tröstlöst ut; man var osäker på om man ens skulle våga sätta igång med något, när det blev så krent med anslutningen.

Vid ett besök i Göteborg talades med Landstingsdirektör Torstensson. Han gav ett vist råd. Bygg den linje som är fulltecknad, så ska ni få se de andra snart kommer.

Ja, vi gjorde så, och innan vi arbetat en vecka, så var en av de efterblivna linjerna fulltecknade, och Kommittén satte genast igång med arbetet.

Detta kunde nu inte de andra se på så många dagar; deras linjer var snart fulltecknade och hela nätet kunde byggas. Det byggdes helt av samhällets arbetslösa invånare. Arbetet gick undan, trots att det drevs som nödhjälpsarbete. Det byggdes 8000 kr billigare än kostnadsförslaget.

Och Näset blev det första fiskeläget i Bohuslän, som fick ett ordnat kloaknät. Kostnaderna för den enskilde delägaren belöpte sig till 65 kr i stället för de beräknade 90.

Ett tråkigt kapitel blev frågan om arbetsledare för företaget. Kommittén ansåg sig inte för detta lilla arbete kunna anställa någon ingenjörutbildad person utan föreslog de i saken instruerade, att kommitténs ordf. skulle anställas. Alla var eniga om att han dugde, men det ansågs vara flera som också dugde. Efter långt meningsutbyte valdes en annan.

Det visade sig snart, att han inte var vuxen uppgiften.

Kommittén, som märkte detta, sammankallade intressenterna, meddelade dessa, att kommittén ansåg, att annan arbetsledare måste anställas. Nästan samtliga arbetare var intressenter och hade sålunda rösträtt. Men inte hade de märkt något fel på arbetsledaren; han dugde nog. Ja, kommittén kunde under sådana förhållanden inget göra åt saken, som fick ha sin gång. Det gick, tills avlöningen kom, och några av de arbetande hade fått någon krona för lite. Då var det färdigt, då yrkades på sammanträde och ny arbetsledare.

Ja, det blev även så. Han fick 14 dagars lön och så sluta. Annan utsågs. Den som kommittén tidigare föreslagit, anmodades men vägrade. En förnuftig lagbas bland arbetarne fick träda i stället och den av kommittén föreslagne lovade ha tillsyn över det.

Den avskedade anmälde per telegram till A. K., att arbetet måste inställas, enär det saknades kompetent ledning. De kan inte avväga, skrev han i telegrammet. Han hade rogat (?roat) sig med att avväga vattnets höjd vid väster- och österbryggorna och fått vattnet 2 cm lägre vid den ena bryggan än den andra. Nåväl, A.K. sände Ingenjör Bergulv vid Sotekanalerna att titta på arbetet. Han synade det mycket noga, slängde av tröjan och kröp ned i kontrollbrunnarna. Han frågade hur vi tätade i rörflänsarna. Kommittén upplyste, att det är tätat med tjärdrev och lera.

”Det är rätt” utropade han. ”Jag kan inte se, att det är något fel.

Han meddelade, att han var här på uppdrag av A.K. på grund av anmälan från förre arbetsledaren

Ja, något mera hördes inte av, allt blev frid och gamman.